

Година спілкування: «Я і мій клас»

Мета: формування вміння вирішувати конфліктні ситуації, поважати особисте «я» кожної людини, навчати учнів культури спілкування пошуку конструктивних способів вирішення проблемних ситуацій; сприяти поліпшенню психологічного клімату в класі, налагодженню доброзичливих стосунків; виховувати в учнів повагу одне до одного, відповідальність за власні слова і вчинки. Спонукаати учнів до самоаналізу й самооцінки, вчити узгоджувати свої дії з думкою колективу; розвивати прагнення заслужити добру славу, авторитет і повагу. Довести до свідомості учнів, що кожна людина — особистість, єдина і неповторна; сприяти поліпшенню психологічного клімату в класі й навчати учнів поважати одне одного; виховувати в учнів самоповагу, впевненість, тактовність та доброту. З'ясувати, який вплив мають стереотипи на нашу поведінку; навчити учнів критично аналізувати свої і чужі погляди та приймати правильні рішення.

На дошці два записи:

— **Жити** — значить мати проблеми.

— **Вирішувати їх** — значить рости інтелектуально.

(Дж. П. Гілфорд, психолог).

Епіграф: «Те, що є навколо нас, ніщо у порівнянні з тим, що всередині нас...» (Ральф Уалдо Емерсон).

Що одному не жарт, то колективу хвилинка.

Що одному незручно, то колективу зручно.

Громада – великий чоловік.

Одна бджола мало меду наносить.

В гурті й каша їсться.

Один за всіх – всі за одного!

В гурті й смерть не страшна.

Дружній череді вовк не страшний.

Хто стає вівцею, того вовк з'їсть.

Погане дерево не зрубай, а викорчуй.

Хід виховної години

Відомий французький письменник Антуан де Сент – Екзюпері назвав людське спілкування найбільшою розкішшю на світі. Спілкування людей — досить складний і тонкий процес. Кожен з нас вчиться цього все життя здобуваючи досвід, часто за рахунок помилок: розчарувань. І, на жаль, досить часто ми потрапляємо в ситуації, які визначаємо як конфліктні. Яку роль відіграють конфлікти в нашому житті? Як їх розпізнавати і попереджати, розв'язувати? Про це все з вами і поговоримо на сьогоднішній годині спілкування «Я - і мій клас».

Конфлікт. Проблема це досить серйозна. Існує навіть наука, котра

безпосередньо займається цим — конфліктологія. Що таке конфлікт? (Учні дають відповідь). Конфлікт — це процес різкого загострення протиріч і боротьби двох чи більше сторін.

Бесіда:

- 1) Чи були коли-небудь учасниками якогось конфлікту?
- 2) Де у вас виникають конфлікти?
- 3) Час минає. Конфлікт проходить. Що ви відчуваєте, коли згадуєте про якийсь конфлікт?

(Вам приємно про це згадувати? Ви це згадуєте із задоволенням? Вам однаково? Ви хотіли б про це забути?).

Яка ж формула конфлікту? (Спільне обговорення з учнями).

Конфлікт складається із:

- проблеми;
- учасників;
- конфліктної ситуації;
- інциденту.

Готуючись до години спілкування, я зустріла такий термін: «конфліктна особистість». Як би ви визначили риси характеру такої особистості, її ознаки? Яку особистість можна назвати конфліктною? (Обговорення).

У такої особистості:

1. Бажання домінувати за будь-яких обставин.
 2. Бути занадто принциповим (псевдо принциповим).
 3. Надмірна прямолінійність у висловлюваннях.
 4. Поганий настрій, роздратованість.
 5. Несправедлива оцінка інших
- Чи подобається вам спілкуватися з конфліктними особливостями? Чому? А чи не буваєте ви інколи конфліктними особистостями?

Рольова гра «Розв'яжи проблему».

Клас ділимо на 3 групи, які виконують відведені їм ролі: I група — «учні»; II група — «педагоги»; III група — «батьки».

Завдання 1.

Написати кожній групі перелік проблем, які можуть призвести до конфліктних ситуацій і записати.

Завдання 2.

Кожна група обирає одну «найболючішу тему» проблеми. Групи пропонують шляхи вирішення даної проблеми відповідно до своїх ролей.

Корней писав: «У суперечці не можна перемогти. Якщо ти програв – значить ти програв, якщо переміг – теж програв. Чому? (Здобвши перемогу, ви почуваетесь чудово. А ваш співрозгонок? Ви змусили його відчувати вашу перевагу. Ви зачепили його самолюбство. Він гнівався. Чи приємно вам про це згадувати?) Якщо ти прагнеш чогось досягти у житті, ніколи не витрачай часу на сварки, які псують настрої. Єдиний спосіб виграти у суперечці – це уникнути її.

Під час конфлікту людина перебуває в стані емоційного збудження. Які ж емоції супроводжують конфлікт? (Негативні: злість, гнів, роздратування, розчарування).

Вчені виявили, що жодна конфліктна ситуація не проходить організму безслідно. Адже регулює емоційний стан людини насамперед нервова система. Будь-який емоційний струс, будь-яка конфліктна ситуація не минають для людини безслідно. Образа, свари, горе, гнів, заздрощі або прагнення помститися — усе це знижує захисні сили організму і скорочує життя.

Як же вийти зі стану, який виник під впливом негативних емоцій?

Насамперед навчіться контролювати свій настрій, відрізнити важливе від другорядного.

Способи подолання конфліктів і вихід із них

Пропоную вам ознайомитися зі способами виходу з конфлікту. Процес подолання конфліктів можна розбити на кілька стадій:

1 стадія. Спробуйте висловити проблему, що лежить в основі конфлікту, однією фразою, тобто чітко сформулюйте, через що відбувся конфлікт.

2 стадія. Визначте основних учасників конфлікту, тобто тих людей, що опинились втягнутими в конфліктну ситуацію.

3 стадія. Визначте проблемні точки зору обох конфліктуючих сторін на дану проблему, тобто з'ясуйте, чого домагаються конфліктуючі сторони.

4 стадія. Визначте проблемні точки, зіткнення в інтересах конфліктуючих сторін, тобто безпосередньо причину конфлікту.

5 стадія. Спільними зусиллями знайдіть шляхи виходу з конфліктної ситуації.

Отже, намагайтеся бути не конфліктними особистостями, будьте добрими один до одного, поважайте один одного, а якщо у вас все ж таки виникла неприємна ситуація, пам'ятайте, як можна її подолати.

І наостанок, не забувайте, що до кожного потрібно відноситись так, як хочеш, щоб відносились до тебе.

Мабуть, вам траплялося чути: «Це — дружний клас» або «У вас такий недружний клас, кожний сам по собі».

Запитання до учнів

Чим відрізняється дружний колектив від недружного?

Чи важливо, щоб між учнями класу існували дружні стосунки? Чому?

Слово вчителя

Гадаю, ви переконались у тому, що дружба, взаємодопомога потребують постійного горіння, а не одиноких, нехай навіть дуже частих спалахів.

Чи траплялись із вами коли-будь такі ситуації, коли ви поводитись недоброзичливо по відношенню до оточуючих. Напевно, так. Це відбувається тоді, коли вас охоплює роздратування, злість, гнів. У такі миті людині так хочеться виплеснути емоції, що іноді це може призвести до конфлікту або суперечки навіть із найкращим другом. Потім, звичайно, шкодуєш і вибачаєшся, що погарячкував. Проте краще не допускати виникнення таких

ситуацій взагалі. Тож слід навчитися тримати себе в руках і вчасно зупинити себе. Як це зробити? Виявляється, дуже легко. Якщо вас охопив гнів і ви відчуваєте, що здатні на грубість, стримайтесь і подумки скажіть собі: «Стоп!». Погасивши таким чином спалах злості, ви заспокоїтесь і зможете подивитись на ситуацію, яка викликала у вас роздратування, більш помірковано. Пам'ятайте: негативні емоції — погані поради, будь-яку проблему чи конфлікт слід вирішувати спокійно, тактично. **Творче завдання «Я позичаю ідею».**

Учитель пропонує учням життєві ситуації. Учні, маючи обмірковувати їх і визначити шляхи розумного вирішення запропонованих конфліктів.

Учитель дає слово одному з учнів. Висловлюючи власну думку, він каже: «Я позичаю ідею у...» — і називає ім'я будь-кого з однокласників. Викликаний учень також висловлює свою думку і звертається до наступного однокласника. Таким чином відповідають усі учні класу.

Ситуація 1

Учні шостого класу після уроків вирішили пограти в м'яч на шкільному майданчику, але виявилось, що його вже зайняли учні сьомого класу. Не зважаючи на прохання, семикласники не хотіли залишати майданчик. Тоді шестикласники, грубо глузуючи і жбурляючи каміння, почали їм заважати. Учні сьомого класу покинули гру і вчинили бійку із шестикласниками. Запропонуйте розумне вирішення цього конфлікту.

Ситуація 2

Одного разу взимку однокласники грали у сніжки біля ніколи школи. Раптом хтось поцілів одному з хлопців сніжком в обличчя. Не з'ясувавши, хто саме зробив йому боляче, хлопчик підійшов до першого-ліпшого однокласника і став вимагати вибачення. Той обурився, і суперечка перейшла у бійку. Запропонуйте розумне вирішення цього конфлікту.

Ситуація 3

Учениця відповідає біля дошки. Але варто дівчинці трошки замислитись, як однокласники відразу піднімають руки, щоб відповісти. Деякі з них висловлюють невдоволення і кепкують, що дівчинка «не знає відповіді на таке просте запитання». Учениця, хвилюючись, починає плутатись і невдовзі зовсім збивається, на її очах виступають сльози.

Як у цій ситуації мали б поводитися дівчинка, учитель і однокласники?

Слово вчителя

На жаль, коли між людьми виникає непорозуміння, зазвичай вони звинувачують у цьому одне одного або замовчують, образу. Така поведінка недоцільна. Щире спілкування можна порівняти з ліками, якими лікують хворобу-образу. Не можна вирішити конфлікт, не обговоривши його. Прагнення почути, зрозуміти думку одне одного здатне знищити ворожнечу. Зробіть крок назустріч людині, не відвертайтеся від неї - таким чином можна лише поглибити образу. Чим більше ви ображаєтесь або обурюєтесь, тим менше у вас можливостей поновити стосунки. І завжди щиро вибачайтесь коли відчуваєте, що неправі.

Варто навчитися розуміти оточуючих, інтуїтивно відчувати і вгадувати їх настрій. Зараз ми спробуємо перевірити, наскільки розвинене у вас це вміння.

Творче завдання «Співзвучність»

Два учні стають спинами одне до одного. За сигналом учителя вони починають розходитися. Ідучи кожний у свій бік, учні мають постаратися (без будь-якого стороннього сигналу) одночасно обернутися і посміхнутися одне одному. Вони повинні самостійно визначити мить, коли слід обернутися.

Творче завдання «Місток»

Учитель крейдою малює на підлозі дві паралельні лінії, відстань між якими дорівнює 30 см. На цей «місток» з обох боків стають два учні. Під «містком» тече «бурхлива гірська річка». Учні мають домовитись між собою, як їм перейти місток» і не зіштовхнути одне одного в «річку». Дозволяється користуватися лише жестами і мімікою.

Слово вчителя

Ми переконалися у тому, що досягти взаєморозуміння в стосунках можна, лише дотримуючись певних норм у спілкуванні. Про це варто пам'ятати щодня. Тому щоранку, вирушаючи в школу, не забувайте взяти із собою «валізу чемності».

Творче завдання «Валіза чемності»

Учитель малює на дошці великий чотирикутник — «валізу». Учні починають збирати до неї необхідні «речі» — добрі почуття і риси характеру, які слід плекати у собі. Школярі називають усе, що, на думку групи, допомагає людині у спілкуванні з оточуючими, а учитель записує відповіді на тлі чотирикутника.

Список орієнтовних відповідей:

Доброзичливість; тактовність; доброта;
справедливість; миролюбність; життєрадісність; почуття гумору;
врівноваженість; чесність; чуйність; порядність; співчуття; повага; щирість.
Погляньте одне на одного і поміркуйте: чи схожі ви між собою? Гадаю, що кожен із вас на це запитання відповість: «Ні». Правильно, адже ви — особистості, у кожного з вас свій характер, свої звички, своя зовнішність, уподобання. Не існує двох абсолютно однакових людей, навіть близнюки мають особистісні відзнаки. Проте не можна казати, що у вас не може бути нічого спільного.

Творче завдання «Чим схожі ми».

Учитель пропонує учням визначити між собою групи, які об'єднують осіб за:

- зростом;
- місяцем проживання
- кольором очей;
- кольором волосся;
- статтю;
- іменами.

Слово вчителя.

Отже, між вами існує багато спільного і відмінного. Але усіх вас об'єднує те, що ви — учні ... (називає клас та школу), мешкаєте у ... (називає населений

пункт).

Як уже зазначалось вище, у кожного з вас свій характер, свої думки, почуття, здібність. Погляньте на свої пальці. На них тоненький малюнок із ліній. У кожної людини він свій, неповторний. Природа немовби підкреслює, що кожен із вас — диво, яке ніколи не повториться.

Бо ти на землі - людина,

І хочеш того чи ні —

Усмішка твоя єдина,

Очі твої — одні.

(В. Сухомлинський)

Зараз ми в цьому переконаємося.

Гра

Учитель пропонує одному з учнів вийти до дошки і стати спиною до класу.

Інші учні мовчки, користуючись лише жестами, вибирають поміж себе одного, чиє ім'я має відгадати той, хто стоїть біля дошки.

Обернувшись до однокласників, учень починає відгадувати, ставлячи такі запитання:

1. На яку квітку схожа ця людина?
2. На яке дерево?
3. На яку тварину?
4. З яким кольором асоціюється ця людина?
5. Який час року їй найбільш підходить?
6. Яка музика найбільш пасує цій людині? та ін.

Подібні запитання ставляться доти, поки ім'я загаданої людини не буде відгадано.

Слово вчителя.

Неповторність появи на світ людини зумовлені самою природою й середовищем, у якому вона виховується. Життя кожного з нас універсальне і неповторне.

Тестування «Ми різні — ми рівні».

1. Усі люди народжуються вільними і рівними. Знайди фразу, яка краще за інші виражає ідею рівності: усі люди мають:

- а) думати однаково;
- б) одягатися як інші;
- в) поважати думку іншого;
- г) мати однакові можливості й права.

2. Що станеться, якщо люди будуть рівні абсолютно у всьому?

- а) Усі стануть щасливими;
- б) світ здаватиметься нудним;
- в) не буде голоду й жебрацтва.

Після проведення тестування учні пояснюють свої думки.

Творче завдання «Це я».

Учитель роздає учням чисті аркуші паперу та фломастери. Завдання учням —

намалювати себе й відобразити у малюнку власні захоплення, уподобання. Малюнки не підписують.

Після виконання завдання учитель збирає малюнки. Показуючи по одному малюнку, учитель пропонує учням відгадати, хто з однокласників зображений на тому чи іншому аркуші.

Заключне слово вчителя.

Кожна людина, кожна дитина — це окреме «Я». Кожна людина — неповторна на цій землі, вона є великою цінністю.

А щоб ви остаточно упевнилися у цьому, пропоную вам зазирнути до «чарівної скриньки» і побачити найціннішу, найважливішу людину.

Учитель дістає скриньку, на внутрішньому боці душі і якої приклеєне дзеркальце, і пропонує учням по черзі зирнути всередину.

Вправа «Наші стереотипи» (робота в групах)

- Яким є стереотипне уявлення про:

- вчителя;
- поганого учня;
- сучасну дівчину;
- «нового українця»;
- відмінницю?

Опишіть стисло їхні характерні риси, зробіть ілюстрації для кожного типу.

- Чому у вас виникли такі стереотипи?

- Чи можна вважати, що всі представники цієї групи однакові?

(Учні висловлюють думки.)

Учитель. Звичайно, у кожної людини є риси схожості, але кожна людина є особливою й унікальною. Тому епіграфом нашого спілкування з вами є слова: «Те, що є навколо нас, ніщо в порівнянні з тим, що всередині нас».

Стереотипи бувають позитивні і негативні. Найчастіше стереотипи перебільшують негативні риси. Є стереотипи, які стосуються не тільки окремої особистості, а й цілої нації (наприклад, про те, що українці люблять сало, цигани завжди обманюють, а німці надмірно пунктуальні).

- До чого може привести використання стереотипів?

(Учні заповнюють плакат:

- до спрощення, перекручення реальності;
- до перебільшення негативних рис;
- до виникнення конфліктів, як між людьми, так і на рівні суспільства.)

- Чи варто користуватися стереотипами?

- Що потрібно робити, щоб уникнути цих негативних явищ?

Вправа «Хто я: пташка чи листок?»

Учитель. Уявіть собі таку картину: пташка сидить на гілці дерева. Раптом налетів вітер, гойднув гілку. І пташка, і листок кружляють у повітрі. Але що все-таки є суттєво різним у їхньому польоті?

(Учні висловлюють думки.)

Учитель. Ось так ви можете прожити свої молоді роки активно, як пташка, бути творцем своєї долі, долі своєї сім'ї, своєї держави, або ж пасивно, як листок, летіти за вітром.

- Який висновок ви можете зробити після всього почутого?

(Учні висловлюють думки.)

Рефлексія. Технологія «Мікрофон» та прийом «Незакінчені речення».

- Продовжте речення, записані на дошці: «Сьогодні на занятті я зрозумів...», «Людину можна назвати конфліктною, якщо вона...». Подумайте півхвилини і продовжте речення, записане на дошці: «Від сьогоднішнього заняття я очікую...»

«...чи можна вважати людину конфліктною лише за один вчинок».

Підсумок

Учитель. Я бажаю вам стати «пташками», а не «листочками» — справжніми творцями своєї долі, людьми, які вміють критично оцінювати свої і чужі погляди і водночас бути терпимими, толерантними до переконань інших. Ви мали можливість подивитися на себе збоку, очима однокласників, з якими навчаєтесь, зростаєте, формуєтесь фізично і морально. Кожна людина прагне до свободи, адже її право — бути вільною у думках і вчинках. Але є суспільні закони, які передбачають не лише права, а й обов'язки, — закони писані і неписані. У них сконцентровано мудрість і досвід людства, набуті віками. Їхнє призначення — оберігати людину від падіння, піднімати й утримувати її на тій висоті, де людина—образ Божий. Нехтувати цими законами — значить протиставляти себе людському суспільству, його законам і Заповідям Божим. Чого може очікувати така людина? Того, чого заслуговує — осуду, зневаги, презирства або й покарання. Чи може вона при цьому бути щасливою? Подумайте над цим.

"Усі ми прагнемо любові", — співається в пісні. І це правда. А любов і шану людську треба заслужити. Отож частіше намагаймося побачити себе збоку. Частіше запитуймо себе: "А що про мене скажуть люди?".

А іще не менш важливим є уміння дотримуватись даного слова, бо з цього починається довіра до вас. І якщо ви протягом сьогоднішньої розмови відчули, що досі поводитися не так як годиться справжньому товаришеві, і вирішили виправити свої помилки, то це плюс. Адже головне – вчасно усвідомити свою помилку, подивитися на себе критично; і разом спробувати знайти шляхи подолання труднощів у спілкуванні.